

Geachte excellentie,

20 januari 2020

Op 30 januari bespreekt u met de commissie EZK in het AO Digitalisering de digitalisering van Nederland. Milieudefensie constateert dat er in de maatschappij ook onrust is - en zorgen leven - over de verregaande digitalisering en in het bijzonder over de uitrol van 5G.

Milieudefensie vindt het voorzorgsbeginsel van groot belang. Het voorzorgsbeginsel stelt, dat als een ingreep of een beleidsmaatregel ernstige of onomkeerbare schade kan veroorzaken aan de (gezondheid) van de samenleving of het milieu, de bewijslast ligt bij de voorstanders van de ingreep of de maatregel op het moment dat er geen wetenschappelijke consensus bestaat over de toekomstige schade. Het voorzorgsbeginsel is een belangrijk beginsel om te voorkomen dat er onomkeerbare schade aan de gezondheid van mensen wordt toegebracht. Dit beginsel behoort ook toegepast te worden op de digitalisering van Nederland.

Wij horen graag of u het daar mee eens bent en hoe u dat toepast en zo nee, waarom niet?

Milieudefensie hecht zeer aan de onderbouwing van beleid en beleidsvoorstellen. Wij constateren dat er onrust is in de maatschappij over de digitalisering van Nederland en 5G in het bijzonder. Wij constateren dat er nog vragen leven over het bewijs van, dan wel overtuigende argumenten gemist worden voor, de volgende zaken:

- dat de huidige blootstelling aan elektromagnetische straling veilig is voor mens en dier, ook op middellange en lange termijn;
- dat niet-thermische effecten zijn meegenomen in onze huidige blootstellingslimieten;
- dat de straling van de huidige antenne-installaties onschadelijk zijn voor onze leefomgeving, flora en fauna;
- dat de stapeling van deze straling en die van draadloze apparatuur geen enkel schadelijk effect heeft gehad op mens, dier en milieu;
- dat 5G onschadelijk is voor onze leefomgeving en natuurgebieden;
- dat de optelsom van de straling van draadloze apparaten (bv vanwege the Internet of Things) op geen enkele plaats in huis of stal tot een onveilige hoeveelheid straling zal leiden;

- een onafhankelijke analyse van de studies naar de effecten van beamvormingstechnieken en multi-millimeter-frequenties.

Ik verzoek u bovenstaande vragen te beantwoorden.

Uw antwoord zal ik graag delen met onze leden.

Hoogachtend,

Directeur Milieudéfensie

PS. In de bijlage treft u de op onze algemene ledenvergadering aangenomen motie 'bewijs veiligheid digitalisering'.

Bijlage: Motie bewijs veiligheid digitalisering

Overwegende:

- Dat de Nederlandse overheid indachtig de Europese richtlijnen vergaande digitalisering van de maatschappij wil mogelijk maken; dat wil zeggen de installatie van honderdduizenden small cells voor 5G en mogelijk evenzoveel sensoren in de publieke ruimte.
- Dat de publieke ruimte al in toenemende mate in beslag wordt genomen door elektromagnetische velden van antenne-installaties voor 2G, 3G, 4G en 4G+, alsmede talloze wifi-installaties, sensoren en andere draadloze apparatuur.
- Dat er geen langetermijnonderzoek naar de gezondheidseffecten van deze velden en de stapeling daarvan is gedaan voor mens, dier en milieu.
- Dat meta-studies naar alleen al de gezondheidseffecten van wifi aantonen dat er bewijsmateriaal is dat de huidige blootstellingslimieten niet beschermen tegen gezondheidsschade.

Gelet op het feit dat:

- De Nederlandse overheid nooit openbaar heeft gemaakt wat de resultaten zijn van onderzoek naar de biologische effecten op mens, dier en milieu, en wat de overwegingen zijn om tot de conclusie te komen dat er zonder extra gezondheids- en milieuonderzoek telkens een extra netwerk bij kan worden geplaatst.
- De Nederlandse overheid het voorzorgsprincipe tot niet toe niet hanteert om haar burgers en de natuur te beschermen, ondanks waarschuwingen van de Raad van Europa in 2010 – en internationale wetenschappers (zie: <http://www.5gappeal.eu/>), en ondanks het feit dat diverse overheden in het buitenland dit wel doen.
- Het voorzorgsprincipe stelt, dat als een ingreep of een beleidsmaatregel ernstige of onomkeerbare schade kan veroorzaken aan de (gezondheid) van de samenleving of het milieu, de bewijslast ligt bij de voorstanders van de ingreep of de maatregel op het moment dat er geen wetenschappelijke consensus bestaat over de toekomstige schade. Het gaat daarbij doorgaans over complexe systemen waar ingrepen kunnen resulteren in onvoorspelbare effecten.

Vraagt het bestuur van milieudefensie:

Om een proactieve houding aan te nemen, de Nederlandse regering te vragen waarom het voorzorgsprincipe inzake 5G niet voorligt en om bewijs voor de volgende zaken:

- Te komen met bewijs, of overtuigende argumenten die aannemelijk maken dat de huidige blootstelling aan elektromagnetische straling veilig is voor mens en dier, ook op de middellange en lange termijn.

- Te komen met bewijs, of met overtuigende argumenten die verklaren dat onderzoeken en meta-analyses die de niet-thermische effecten onderzoeken zijn meegenomen in onze huidige blootstellingslimieten.
- Te komen met bewijs, dan wel doorslaggevende argumenten die aannemelijk maken dat de straling van huidige antenne-installaties onschadelijk zijn voor onze leefomgeving, de flora en de fauna.
- Te komen met bewijs, dan wel doorslaggevende argumenten die aannemelijk maken dat de stapeling aan straling van antenne-installaties en draadloze apparatuur tot nu toe geen enkel schadelijk effect heeft gehad op mens, dier en milieu.
- Te komen met bewijs, dan wel doorslaggevende argumenten die aannemelijk maken dat 5G onschadelijk is voor onze leefomgeving en natuurgebieden.
- Te komen met bewijs, of overtuigende argumenten waardoor aannemelijk is dat de optelsom van draadloze apparaten (die naar elkaar zullen stralen dankzij 'Internet of Things') in de huizen van Nederlanders, of in de stallen van Nederlands vee, op geen enkele positie in dat huis of stal tot een onveilige hoeveelheid straling zal leiden.
- En om op te roepen om een onafhankelijke analyse te laten doen naar de studies die tot nu toe zijn gedaan naar de effecten van beamforming-technieken en van het gebruik van multi- millimeter-frequenties.